

UZGOJ GOVEDA

GODIŠTE 14
BROJ 3 (40)
RUJAN 2024.

GLASILO SREDIŠNJEG SAVEZA HRVATSKIH UZGAJIVAČA SIMENTALSKOG
GOVEDA I SAVEZA UDRUGA HRVATSKIH UZGAJIVAČA HOLSTEIN GOVEDA

Emina Burek

Žene poduzetnice

Lidija Pavić

ReproVet

Veterinarska stanica Križevci d.o.o.

Potočka 35, 48260 Križevci • 048 718 692
www.vskrizevci.com • info@vskrizevci.hr

Marko Dvojković, univ.mag.med.vet.

M: +385954800020 • E-mail: marko.reprovet@vskrizevci.hr

dr. sc. Milena Ukalović, dr.med.vet.

M: +385954800008 • E-mail: milena.reprovet@vskrizevci.hr

Petra Kumerički, dr.med.vet.

M: +385954800047 • E-mail: petra.o.k@vskrizevci.hr

Dejan Bečirović, ing.agr., M: +385959103559

Alen Bartaković, vet.teh., M: +385954800009

Urednički odbor

Zdravko Barać
Rodoljub Džakula
Damir Horvatić
Zdenko Ivkić
Branko Kolak
Pero Mijić
Davor Pašalić
Damir Pejaković
Marija Špehar
Ivica Vranić

Glavni urednici

Josip Crnčić
Željko Picig

Izvršni urednik

Zoran Bašić

Osnivači

H.U.SIM, Sveti Ivan Žabno
SUHUH, Đakovo

Izdavač

Hrvatska mljekarska udruga,
Zagreb
Vera Volarić, predsjednica

Uredništvo

Trg K. Lukaša 26,
48214 Sveti Ivan Žabno
Tel.: 048/270-996
e-mail: husim@net.hr
e-mail: suhuhhrvatska@gmail.com
MB H.U.SIM: 2569566
OIB H.U.SIM: 97248968965
MB SUHUH: 2369869
OIB SUHUH: 37444001149

Žiroračun

H.U.SIM: HR5223600001102115638
SUHUH: HR1523600001102020592

Grafičko oblikovanje: Buža

Tisak: Hlad", Nikole Halpera 1, Pluska
www.hlad.hr

Naklada: 2750 kom.

Naslovnica:

Žene poduzetnice - Emina Burek
i Lidija Pavić
(foto: Ž. Picig i Z. Bašić)

**Poštovani uzgajivači, čitatelji Uzgoja goveda
i dragi prijatelji!**

Naša dva najveća uzgojna govedarska saveza dulji su se niz godina intenzivno razvijala, a o njihovim aktivnostima kao i uspjesima uzgajivača mogli ste čitati u svim brojevima našeg časopisa. Kada smo ga pokretali, glavni je cilj bio informiranje naših uzgajivača o novostima u uzgoju i razvijanje svijesti o upotrebi kvalitetne genetike kao temelja uspjeha u proizvodnji. Vjerujemo da smo u tome i uspjeli.

Uzgajivači koji su čitali i primjenjivali preporuke iz Uzgoja goveda napredovali su u uzgojnom radu, svjedočili smo tome, ali to je posao koji nikad ne staje i uvijek ima prostora za dodatno napredovanje. Uzgajivači u Hrvatskoj potvrdili su da imaju znanja i da sa svojim uzgojnim radom mogu biti u samom europskom vrhu.

Nakon 14 godina i 40 izdanih brojeva časopisa, upravni odbor H.U.SIM.-a donio je odluku da će ovaj broj Uzgoja goveda biti posljednji, te da ćete stručne članke i preporuke te sve vezano za uzgoj simentalne pasmine goveda ubuduće moći pratiti putem internetske i facebook stranice H.U.SIM.-a. Budući da potpisujemo posljednji broj časopisa, istaknut ćemo riječ hvala. Hvala svim suradnicima časopisa, sponzorima, HAPIH-u, Mljekarskom listu, posebice Veri Volarić i Zoranu Bašiću, savezima SUHUH-u i H.U.SIM.-u i, dakako čitateljima s kojima smo nakon svakog broja glasila uživali raspravljati o genetici, sparivanju i brojnim drugim stručnim i životnim temama.

Budite zdravi, uspješni i ponosni na svoj rad! Svako dobro do neke nove prigode!

Josip Crnčić i Željko Picig,
Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu (HAPIH)

Uvodna riječ predsjednika H.U.SIM.-a

Poštovani kolege uzgajivači i dragi čitatelji!

Obično u ovim uvodnim riječima pišem o aktivnostima saveza u proteklom razdoblju, planovima rada ili o našim razmišljanjima vezano za probleme u mljekarskom sektoru, no sada neće biti tako.

Naime, nakon dugog niza godina, izdavanju časopisa Uzgoj goveda došao je kraj. Ovo je zadnji broj, časopis više neće izlaziti. Nakon dugog razmišljanja i razgovora, upravni odbor je donio odluku da H.U.SIM. više neće izdavati časopis, barem ne u ovome obliku. Moram reći kako odluka nije bila laka jer je časopis svih ovih godina igrao važnu ulogu u edukaciji i informiranju naših uzgajivača. Prije svega informirao je o temama iz uzgoja, odnosno o upotrebi kvalitetne genetike u uzgoju ali i o aktivnostima saveza i naših lokalnih udruga. Svjesni smo činjenice kako je naš časopis bio prozor u svijet uzgoja mnogim našim uzgajivačima, no realnost je neumoljiva a ona kaže kako se broj uzgajivača drastično smanjio pa tako i naklada našeg časopisa.

Na početku izdavanja naklada je bila veća od 12.500 komada, dok je ona sada pala na nešto više od 2600 komada. Nažalost, također je činjenica kako pisani mediji u obliku novina, časopisa i sl. polako ali sigurno gube bitku s infor-

Predsjednik H.U.SIM.-a
Damir Horvatić

matičkim medijima kao što su internet-ske stranice, portali, facebook i sl. Stoga smatramo kao se zbog brzine i protoka informacija i mi tome moramo prilagoditi.

Stoga ćemo kao zamjenu časopisu napraviti internetsku stranicu koja će pokriti sve teme vezane za uzgoj te aktivnosti našeg saveza kao i lokalnih udruga, ali na brži, moderniji i lakše dostupan način za naše uzgajivače.

Želio bih zahvaliti svima onima koji su na bilo koji način pomogli da se ovaj časopis izdaje dulji niz godina. Posebice bih zahvalio našim urednicima, kolegama iz SUHUH-a sa kojima smo zajednički radili na njemu, našim prijateljima iz Hrvatske mljekarske udruge bez kojih ovo sve ne bi bilo moguće, i na koncu Ministarstvu poljoprivrede koje je i financijski podržalo izdavanje časopisa.

Na kraju bih vas pozvao da posjetite naš izložbeni prostor na sajmu u Gudovcu, koji ćemo već tradicionalno otvoriti tijekom Bjelovarskoga jesenskoga međunarodnog sajma.

Vidimo se u Gudovcu!

Uvodna riječ predsjednika SUHUH-a

Poštovani kolege uzgajivači i dragi čitatelji!

Nakon izrazito prevrtljivog proljeća s klimatskim ekstremima i sušnog ljeta stigla nam je jesen, razdoblje kada s polja ubiremo plodove našeg rada i spremamo ih na farmama za zimu.

SUHUH je u sklopu svih standardnih aktivnosti poduzimao i neke vrijedne pažnje pa ih želimo i istaknuti. U travnju 2024. u prostorijama SUHUH-a ugodili smo gruzijsku delegaciju njihova Ministarstva poljoprivrede te nekih njihovih znanstvenih institucija. Detaljno smo im pritom opisali djelokrug rada SUHUH-a, ali i s njima razmijenili iskustva dobre prakse, i to na obostranu korist. Osim toga, u lipnju je održana radionica o ocjeni vanjštine holstein krava, na koju su bili pozvani svi zainteresirani uzgajivači. Vodio ju je poznati ocjenjivač holstein krava iz Mađarske Zsolt Kőrösi. Također, nakon određene stanke ove godine SUHUH priprema ocjenjivanje holstein krava u sklopu Bjelovarskog sajma 13.-15. rujna.

Kako je u prošlom broju i najavljeno, SUHUH kreće s provođenjem genotipizacije pa sve uzgajivače želimo obavijestiti kako je i dalje u tijeku provođenje genomske selekcije čistokrvne holstein teladi, junica pa čak i prvotelki, kako bismo tijekom određenog razdoblja imali kompletno genotipizirano stado. Procjena uzgojne vrijednosti grla u njegovu najranijem životnom razdoblju od iznimne je važnosti kako bi se što ranije mogla započeti selekcija vašeg stada. Savez se ove godine prijavio i na natječaj Ministarstva poljoprivrede, koji ulaže u provođenje genomskog vrednovanja s ciljem ostvarivanja zajedničkog interesa kroz unapređenje stoke, a samim time i rasta proizvodnje na vašim gospodarstvima. Naime, cilj je Programa potpore uzgojnim udruženjima za provođenje genomskog vrednovanja kao nadogradnje genetskog vrednovanja grla u razdoblju od 2024. do 2026. godine sufinanciranjem pomoći uzgojnim udruženjima u provedbi postupaka genomskog vrednovanja populacije kao suvremenog alata selekcije. Zato apeliram i pozivam sve zainteresirane za genomsku selekciju ženske teladi da se jave našim djelatnicima SUHUH-a kako bismo vas mogli informirati i uključiti u terenski plan uzimanja uzoraka.

Savez i dalje nastavlja s redovitim aktivnostima - upisima u matične knjige muških i ženskih grla iz uvoza, upisima domaćih grla, izdavanjem zootehničkih certifikata, genomskom selekcijom ženske teladi i junica. Podsjećam vas da prilikom uvoza dostavite pravovaljanu dokumentaciju i zahtjev, kako bismo ispunili sve potrebne korake i upisali grla u matične knjige da bi se kasnije telad mogla pravilno upisati i označiti. Osim toga, prilikom prodaje svojih grla zatražite njihove važeće zootehničke certifikate.

Ako imate bilo kakva pitanja ili zahtjeve, za sve informacije možete se obratiti našim djelatnicima osobno u uredu SUHUH-a, e-mailom na suhuhhrvatska@gmail.com ili na mobitel 091/611-6464.

Na kraju vam želim puno sreće i dobre vremenske uvjete za radove u poljima i dobru pripremu kvalitetne hrane za naša grla, ali i uspjeha u planiranju i izvođenju ostalih poljoprivrednih radova i projekata na vašim farmama!

*Predsjednik SUHUH-a
Branko Kolak, dipl. ing.*

Preporuke najboljih bikova za simentalški uzgoj

- Naš uzgojni program donosi rezultate!
- ROYMAN i HITBULL - kćeri u Bavarskoj sve bolje
- HUSIM PP i WINMEG - izvoz sjemena iznad svih očekivanja

● *Za Odbor za uzgoj i preporuke bikova H.U.SIM.-a*
Damir Pejaković, dipl.ing.agr.,
 damir.pejakovic@mps.hr

Podržimo djelima naš uzgojni program!

Odbor za uzgoj i Upravni odbor H.U.SIM.-a održali su 19. kolovoza zajednički sastanak i temeljito raspravili stanje u provedbi našega uzgojnog programa, osobito njegov važan dio preporuka i korištenja bikova u umjetnom osjemenjivanju. Dugogodišnji predani rad uzgajatelja H.U.SIM.-a sve se više prepoznaje zbog vrlo dobrih rezultata naših bikova (detalji u posebnom članku). U tom organiziranom zajedničkom radu najvažniju konkretnu podršku uzgajatelji H.U.SIM.-a imaju u Centru za umjetno osjemenjivanje goveda Varaždin, dok ostali distributeri sjemena svojim djelima najblaže rečeno ne podržavaju naš uzgojni program. Stoga je odlučeno da u ovim posljednjim preporukama za osjemenjivanje u ovom obliku časopisa jasno naznačimo tko podržava i provodi naš uzgojni program, a bikove ostalih distributera sjemena koje smo do sada preporučivali samo nabrojimo.

Nova-Genetik: Westwind, Majo, GS Herztakt, Snowman, Whiskey Pp, Zuckerhut, GS Wundawuzi, Iko, Wasmiller, Haoweilai, Hochfranken, Zeld, Matchball PS, GS Winten, Wintertraum, GS Sputnik.

ReproVet: Waalkes Pp, Hex Hex Pp, Verb, Bayern, Prost Pp.

U sljedećim preporukama u prosincu bit će navedeni samo bikovi partnera s kojima H.U.SIM. uspješno surađuje i koji djelima pomažu provedbu našega uzgojnog programa.

Program koji donosi rezultate

Naše se preporuke usredotočuju na cjelovit program koji je u proteklih desetak godina dokazan u našem uzgoju,

a postali smo i zemlja izvoznik sjemena simentalških bikova! Riječ je o programu suradnje s CUO Varaždin i BVN-om, a nove preporuke bikova za osjemenjivanje sastoje se od ukupno 26 imena - više nego dovoljno. Na raspolaganju nam je pet vrhunskih progeno-testiranih bikova za najširu moguću primjenu i za najsigurnije podizanje uzgojnih vrijednosti naših plotkinja. Preporučujemo i 19 mladih bikova, različitih linija i najnovije svjetske genetike s kojima su naši najambiciozniji uzgajatelji potpuno u trendu s vodećim uzgajateljima DAC-uzgoja. Za sustav krava-tele preporučujemo sjeme dvojice specijaliziranih bezrožnih mesnih simentalških bikova.

Među preporučenima tri su bika čistoga bezrožnoga genotipa PP i pet nositelja gena za bezrožnost PS i Pp. No, najvažniji su dio programa dakako naši bikovi Husim PP i Winmeg, te još četiri živa bika koji osiguravaju maksimalnu dostupnost kvalitetnog sjemena po vrlo prihvatljivim uvjetima. Teško je shvatiti razloge zbog kojih se ovaj program u potpunosti ne prihvaća i ne podržava, no, na nama je da se brinemo da je on svakim danom

Naš **ROYMAN** se i u Bavarskoj svojim potomcima potvrđuje kao važan nasljednik rijetke R-linije

sve bolji i da su potencijalni korisnici o njemu na vrijeme informirani. To ćemo i dalje i još kvalitetnije činiti kroz rad Odbora za uzgoj H.U.SIM.-a.

Povjerenje i dostupnost sjemena najboljih svjetskih bikova

Zahvaljujući suradnji sa CUO VŽ i BVN-om, godinama nam je dostupno sjeme najboljih svjetskih bikova, još od legendarnih Vansteina, Weinolda i Humida, živih Royala i Eleganta pa do danas najtraženijih bikova Heissa i Wachaua. Presudnu ulogu tu igra povjerenje u sustav i pouzdanost, a od najpouzdanijih i najboljih bikova današnjice mi imamo na raspolaganju sjeme bikova: **MONOPOLY PS, McGYVER, HOKUSPOKUS i HOROTTO**. Stari dobri **VILLEROY** iz TOP-5 najpouzdanijih bikovskih očeva živ je i sjeme proizvodi u Centru za UO u Varaždinu.

Trenutno vodeći pouzdani bik DAC-uzgoja Hashtag nije bio korišten kod nas, ali nam je zato dostupno sjeme njegova najboljeg i najtraženijeg sina, koji je uz 82% pouzdanost br.1 od svih 857 genotipiziranih Hash-tagovih sinova - dakle najbolje od najboljeg = **HEISS**. Najviše rangirani mladi bik od svih dostupnih bikova je **WACHAU PS** i nama je dostupno sjeme kao i svim partnerima najveće grupacije EURO-genetik, uz najave da će se do kraja godine značajno povećavati količina sjemena za sve ambiciozne uzgajatelje. U odnosu na prošle preporuke među mladim bikovima nalaze se i novi, najnoviji mladi bikovi, čije je sjeme tek krenulo u prodaju, a to je za uzgoj nove generacije bikova prilično važno pa smo ih stavili i na listu bikovskih očeva. To su **SCHOEN, STRADIVARI i KAISERS**. Oni će se zasigurno koristiti u osjemenjivanju naših najboljih plotkinja, od kojih će se uz pomoć metode embrio-transfera pokušati uzgojiti veći broj potomaka najvišega genetskog potencijala, konkurentnih na razini europskih centara za UO, a to je danas gGZW viši od 140 u većini dominantnih linija.

Nestrpljivo očekivani progeni testovi

Wintertraum je bik čije smo prve progene testove svi nestrpljivo čekali jer je izrazito puno korišten u svim uzgojima, a ima već i 34 sina u centrima za UO - jedan je od njih, i to 12. po gGZW-u, naš **WINMEG**. Prvi testovi uglavnom su potvrdili očekivano, uz lagano smanjenje mlječnosti i mišićavosti, ali i dodatno isticanje super suhih, kvalitetnih, dugovječnih nogu Wintertraumovih kćeri, uz odlično, gotovo idealno vime. U budućim sparivanjima Wintertraumove kćeri trebat će osjemenjivati bikovima većeg kapaciteta i mišićavosti, kao što su primjerice Kaiser5 i Instyle PP. Još jednog smo bika nestrpljivo čekali na listi progenih, ali nismo dočekali jer nema još dovoljno ocijenjenih kćeri. To je za naš uzgoj iznimno važan bik

WACHAU PS - br.1 TOP-liste mladih bikova

WINTERTRAUM - tipična kći prvotelka

HANOMAG. No, prve kćeri u proizvodnji (28) značajno su povećale naše uvjerenje da je Hanomag odličan univerzalan, tzv. allround bik, što će biti sigurnije u sljedećih nekoliko obračuna uzgojnih vrijednosti. Vrlo je slična situacija i s novim živim bikom u CUO Varaždin, razine bikovskog oca, čija su dobra teljenja (106) u Bavarskoj već potvrđena na 2622 teljenja. To je bik **HEILIGTUM**, kojega smo i mi u našem uzgoju već koristili i na najboljim plotkinjama. Njegove progene testove očekujemo krajem iduće godine.

Uskoro ćete preporuke bikova, informacije i novosti, osobito o našim i novim bikovima, moći pratiti na obnovljenoj internetskoj stranici www.simentalac.com te na facebook stranicama H.U.SIM.-a, ZG SIM-a i KKŽ SIM-a. Sljedeće cjelovite preporuke za osjemenjivanje objavit ćemo nakon objave uzgojnih vrijednosti bikova sredinom prosinca.

POUZDANI - PROGENO TESTIRANI BIKOVI

Ime bika	otac / majčin otac	centar i HB	sjeme ili živ	GZW indeks	% pouz.	MW mljeko	Mkg mljeko	FW meso	FIT fitnes	težina teljenja	plodn. kćeri	protok mljeka	SS	pers.	O okvir	M mišić	N noge	V vime	oprez pri sparivanju
MONOPOLY PS	Manolo / Rimmel	VŽ 8931	sjeme	138	96	122	+1.049	116	115	98	102	87	113	118	109	108	112	109	protok mljeka
McGYVER	Macbeth / Hurly	VŽ 9202	sjeme	137	97	121	+935	108	118	106	111	97	117	108	111	90	120	128	mišćavost, kraće sise
HOROTTO	Hokuspus / Herzschatz	VŽ 9246	sjeme	132	93	124	+1.176	123	102	99	111	105	99	97	121	99	101	113	veliki okvir, lošiji fitnes
HOKUSPOKUS	Hurly / Narr	VŽ 8940	sjeme	130	98	115	+229	110	114	107	114	96	112	102	108	101	111	120	manje mljeka, jak sastav
VILLEROY	Reumut / Etal	VŽ 8606	živ	125	99	110	+448	116	112	99	113	110	100	95	90	96	110	111	manji okvir

MLADI - GENOMSKI TESTIRANI BIKOVI (koristiti po manji broj doza od više bikova)

Ime bika	otac / majčin otac	centar i HB	sjeme ili živ	GZW indeks	% pouz.	MW mljeko	Mkg mljeko	FW meso	FIT fitnes	težina teljenja	plodn. kćeri	protok mljeka	SS	pers.	O okvir	M mišić	N noge	V vime	oprez pri sparivanju
WACHAU PS	Wirbelwind / Sunrise	VŽ 9252	sjeme	149	75	127	+1.391	99	139	103	128	115	129	108	103	96	103	118	mladi bik od mladog oca
HEISS	Hashtag / Dell	VŽ 9143	sjeme	148	82	123	+1.056	123	126	107	111	120	109	114	97	102	113	123	moguć malo manji okvir
SCHOEN	Senator / Wuhuder	VŽ 9279	sjeme	144	75	126	+1.043	112	127	105	113	105	127	112	106	107	110	120	mladi bik od mladog oca
WIRBELWIND PS	Waikes Pp / Sygpus	VŽ 9108	sjeme	143	81	123	+966	107	130	106	115	109	131	103	101	100	106	112	tanke sise, šire prednje s.
MERZ PS	Merka1 PP / Ebhof	VŽ 9247	sjeme	141	74	130	+551	117	117	116	114	96	113	104	99	103	113	104	mladi bik od mladog oca
STRADIVARI	Superboy / Mogyver	VŽ 9280	sjeme	141	75	126	+1.084	108	123	104	111	112	116	105	120	99	119	129	mladi bik od mladog oca
KAISER5	Kosmos / Mogyver	VŽ 9281	sjeme	139	73	120	+846	120	123	106	112	112	115	109	113	112	103	118	mladi bik od mladog oca
MIRACLE Pp	Majestik / Weltmacht	VŽ 9207	sjeme	138	79	120	+938	113	125	106	114	96	120	112	104	107	108	120	protok mljeka
SONIC1	Sunrise / Hokuspus	VŽ 9144	sjeme	137	79	121	+761	112	124	108	113	94	123	109	107	99	102	114	protok mljeka
MAXBESSER	Median / Herzschatz	VŽ 9226	sjeme	136	76	124	+962	114	115	104	96	107	117	103	104	111	113	130	mladi bik od mladog oca
EDELJOKER PP	Edeplitz / Mystelium	VŽ 9253	sjeme	136	75	118	+540	111	123	111	116	118	107	100	107	107	117	114	mladi bik od mladog oca
HOTRAIN	Hiroto / Weitblick	VŽ 9175	sjeme	135	76	126	+1.070	111	114	98	110	99	107	96	116	105	115	116	mladi bik od mladog oca
HYPE	Hulio / Macbeth	VŽ 9055	živ	134	79	117	+1.144	119	117	105	104	110	117	118	101	92	96	107	slabiji eksterijer
HUSIM PP	Hemka1 Pp / Meno Pp	VŽ 9129	živ	134	78	115	+1.287	107	126	96	109	105	114	110	100	99	111	113	slab sastav mljeka
WINMEG	Winterraum / Hurly	VŽ 9199	živ	133	77	119	+1.140	104	120	116	110	126	109	102	98	81	124	115	naglašeno mlječni tip
HANOMAG	Hayabusa / Waban	VŽ 8959	živ	131	85	115	+740	112	117	96	110	114	108	105	99	104	106	112	nije za junice, duže sise
HEILIGTUM	Holmeister / Wordcup	VŽ 9062	živ	130	80	115	+951	113	119	106	119	96	101	113	101	107	113	108	protok i sastav mljeka
WAHRELIEBE	Wuestensohn / Völkert	VŽ 9063	sjeme	130	81	110	+837	121	120	101	117	101	115	94	107	114	98	109	mišćaviji, više mesni tip
INSTYLE PP	IQ PS / Majestaet	VŽ 9227	sjeme	126	77	118	+638	105	114	102	103	101	107	107	111	116	109	126	veći okvir, jača mišćavost

Lord Ursus PP (HB 8978) i Enzian PP (HB 9176) - sjeme bikova specijaliziranog mesnog simentalca za sustav krava-tele

AKTUALNI BIKOVSKI OČEVI

POUZDANI PROGENO-TESTIRANI BIKOVI

SVI BIKOVI BEZ GENSKIH DEFEKATA

McGYVER Macbeth x Hurly HB 9202 CUO Varaždin		gGZW 137 (97%) 1.872 kćeri MW 121 +935 +0,00 -0,10 pers. 108 protok 97 FW 108 FIT 118 (96%) težina teljenja 106 (99%)	eksterijer: 656 kćeri (98%) okvir mišić. noge vime 111 90 120 128
HOROTTO Hokuspokus x Herzsclag HB 9246 CUO Varaždin		gGZW 132 (93%) 322 kćeri MW 124 +1.176 -0,08 -0,12 pers. 97 protok 105 FW 123 FIT 102 (91%) težina teljenja 99 (99%)	eksterijer: 104 kćeri (94%) okvir mišić. noge vime 121 99 101 113

SCHOEN

STRADIVARI

KAISER5

EDELJOKER PP

MLADI GENOMSKI-TESTIRANI BIKOVI

WACHAU PS Wirbelwind PS / Sunrise HB 9252 CUO Varaždin		gGZW 149 (75%) 2. od 20 Wirbelwind PS - sinova MW 127 +1.391 -0,21 -0,11 pers. 108 protok 115 FW 99 FIT 139 (80%) težina teljenja 103 (80%)	eksterijer (81%) okvir mišić. noge vime 103 96 103 118
HEISS Hashtag x Dell HB 9143 CUO Varaždin		gGZW 148 (82%) 1. od 53 Hashtag - sinova MW 123 +1.056 -0,09 -0,07 pers. 114 protok 120 FW 123 FIT 126 (86%) težina teljenja 107 (99%)	eksterijer (85%) okvir mišić. noge vime 97 102 113 123
SCHOEN Senator x GS Wuhudler HB 9279 CUO Varaždin		gGZW 144 (75%) 1. od 18 Senator - sinova MW 126 +1.043 -0,10 +0,02 pers. 112 protok 105 FW 112 FIT 127 (80%) težina teljenja 105 (80%)	eksterijer (82%) okvir mišić. noge vime 106 107 110 120
STRADIVARI Superboy x Mcgyver HB 9280 CUO Varaždin		gGZW 141 (75%) 1. od 9 Superboy - sinova MW 126 +1.084 -0,01 -0,08 pers. 105 protok 112 FW 108 FIT 123 (80%) težina teljenja 104 (81%)	eksterijer (81%) okvir mišić. noge vime 120 99 119 129
KAISER5 Kosmos x Mcgyver HB 9281 CUO Varaždin		gGZW 139 (73%) 1. od 49 gtp Kosmos – sinova, jedini u UO MW 120 +846 -0,12 +0,00 pers. 109 protok 112 FW 120 FIT 123 (78%) težina teljenja 106 (79%)	eksterijer (79%) okvir mišić. noge vime 113 112 103 118
MIRACLE Pp Majestix PS x Weltmacht HB 9207 CUO Varaždin		gGZW 138 (79%) 2. od 13 Majestix PS - sinova MW 120 +938 -0,06 -0,09 pers. 112 protok 96 FW 113 FIT 125 (82%) težina teljenja 106 (97%)	eksterijer (84%) okvir mišić. noge vime 104 107 108 120
EDELJOKER PP Edelpilz PS x Mysterium Pp HB 9253 CUO Varaždin		gGZW 136 (75%) 3. od 4 Edelpilz PS – sinova, jedini PP MW 118 +540 +0,02 +0,08 pers. 100 protok 118 FW 111 FIT 123 (79%) težina teljenja 111 (80%)	eksterijer (80%) okvir mišić. noge vime 107 107 117 114
HUSIM PP Hamlet Pp x Manolo Pp HB 9129 CUO Varaždin		gGZW 134 (78%) 13. od 33 Hamlet Pp - sinova - 2. PP MW 115 +1.287 -0,39 -0,23 pers. 110 protok 105 FW 107 FIT 126 (83%) težina teljenja 96 (95%)	eksterijer (84%) okvir mišić. noge vime 100 99 111 113

Holstein bikovi za umjetno osjemenjivanje

● Za odbor za uzgoj SUHUH-a **Kristina Hećimović**, mag.ing.agr.,
suhuhhrvatska@gmail.com

Izašao je novi broj časopisa Uzgoj goveda, a s njim i naše preporuke holstein bikova za umjetno osjemenjivanje. U njima smo ažurirali podatke i izdvojili trenutno najbolje i najkvalitetnije bikove koji se nalaze u centrima za umjetno osjemenjivanje kod naših domaćih distributera. U govedarskoj proizvodnji cilj je povećati genetsku vrijednost stada na farmi, samim time i njezinu produktivnost, a s druge strane i smanjiti negativne troškove u uzgoju i proizvodnji s kojima se uzgajivač svakodnevno susreće. Kako je u svakom selekcijskom radu cilj stvoriti što superiorniju životinju, prvenstveno je bitno znati odabrati prave i skladne roditelje budućih generacija stada na farmi. Ovim preporukama vam upravo želimo pripomoći u pronalaženju pravoga bika za vaša stada. Opet imamo dosta široku ponudu njemačkih i američkih holstein bikova, za razliku od danskih i nizozemskih, i kod svih imamo i genomske i progene bikove.

Kriteriji kojima se vodimo prilikom izrade ovih preporuka i dalje su isti: bikovi mlađi od 10 godina, skupni indeksi, indeksi najvažnijih svojstava, koristeći različite boje radi lakšeg razumijevanja utjecaja bikova na određena svojstva (**zelen**a - popravljiva svojstva, **crna** - neutralan utjecaj na svojstva, **crvena** - negativan utjecaj na svojstva). Svojom stručnom i temeljitom analizom SUHUH vam je odabrao i izdvojio najkvalitetnije bikove, prateći i uspoređujući njihove uzgojne vrijednosti te imajući u vidu ostvarenje uzgojno-seleksijskih ciljeva i poboljšanja proizvodnje mlijeka.

U tablici 1 ponuđeno je sjeme njemačkih bikova koji se trenutno nalaze kod naših distributera CUG Osijek, CUO Varaždin, Nova Genetik i Reprovet. Kod progenih bikova lista je proširena pa se ovaj put uz bika TOPSTONEA, koji se i dalje zasluženo nalazi na vrhu tablice, nalaze i bikovi: TOPMODEL, GATES, BELAMI, EDLOCK, ROMAN, ROYCE, DUSTER, RACEWAY, MISTER P, ROLLS, MILORD. Izrazito visok UV za proizvodnju mlijeka imaju Topstone, Gates i Belami, dok negativan

TOPSTONE - visoki UV za mliječnost

BALZAC - novi njemački genomski bik koji ima pozitivan utjecaj na sva svojstva

utjecaj na vime imaju Topstone i Duster. Kod genomskih bikova koji su trenutno u ponudi nemamo neka nova imena: BALZAC, ROCKWELL, MIRCO, CANITZ, DANIEL, SAVOY PP i HOTLIFE. Trenutno su na vrhu tablice bikovi Balzac i Rockwell zamijenili svoja mjesta, oba bika svojim vrijednostima popravljaju sva tražena svojstva. Bikovi s visokom UV-om za mliječnost imaju Balzac, Daniel, Canitz, Rockwell i Mirco. Posebno obratite pozornost prilikom odabira bikova za svoje junice. Podsjećamo da su za njih pogodniji bikovi s indeksom LTo ≥ 104 kod progenih, a LTo ≥ 107 kod genomskih bikova. Tako da bi trebalo izbjegavati osjemenjivanje junica s bikovima MISTER P i HOTLIFE koji jedini imaju negativan utjecaj na lakoću teljenja. Svi bikovi se nalaze u obliku konvencionalnog sjemena, a Topstone, Topmodel, Raceway, Mirco i Canitz i u obliku seksiranog sjemena.

U ponudi danskih bikova u tablici 2 nije bilo nikakvih promjena, osim u ažuriranim vrijednostima. Već su nam poznata imena VH SAADE, VH CROWN i VH SPARKY, kod progenih bikova, te VH SIMS, VH LAVAMAT, VH COMPLY, VH SHEIK P, VH NADER i VH SEO PRC, kod genomskih bikova. Svi su dostupni u obliku konvencionalnoga i seksiranog sjemena kod distributera Lactisa. Kod progenih bikova bik VH CROWN jedini daje pozitivan utjecaj na količinu mlijeka, ali zato negativan na količinu mliječne masti i bjelančevina, dok VH SAADE i VH SPARKY imaju negativan utjecaj na količinu, ali pozitivan na sadržaj mliječne masti i bjelančevina u mlijeku. Kod genomskih bikova VH LAVAMAT i VH COMPLY imaju najviše vrijednosti za količinu mlijeka, a VH NADER i VH SEO PRC najmanje, čak i negativan utjecaj na količinu mlijeka. Za junice preporučujemo korištenje sjemena bikova VH SAADE, VH NADER i VH SEO PRC, jer imaju najviše vrijednosti indeka LTo.

U tablici 3 nalazi se ponuda dostupnog sjemena nizozemskih bikova koji se nalaze u distributivnome centru Nova Genetik. Nemamo ni ovdje nekih noviteta niti novih bikova, osim ažuriranih vrijednosti. Kod progenih su bikovi CONCERT i BODYGUARD, a kod genomskih FLAGSTONE, ENDLESS, FAST LANE, JAYVANO i SHAPE PP. Svi su dostupni u obliku konvencionalnog sjemena, a bikovi BODYGUARD, FLAGSTONE, JAYVANO i SHAPE PP i u obliku seksiranog sjemena. Visoki UV za proizvodnju mlijeka ima bik FLAGSTONE. Kod ostalih vrijednosti svi bikovi imaju dobar utjecaj na gotovo sva svojstva, samo CONCERT ima negativan na noge, BODYGUARD na dugovječnost i lakoću teljenja, te SHAPE PP također na dugovječnost. Bikove JAYVANO i SHAPE PP preporučujemo prilikom osjemenjivanja junica.

U posljednjoj, tablici 4, nalaze se naše preporuke za sjeme američkih i francuskih bikova koje nude naši dis-

VH SIMS - danski genomski bik koji popravljaju sva svojstva

tributeri u Hrvatskoj: Lactis, Reprovet, Nova Genetik i CUG Osijek. Nekoliko novih imena pojavljuje se kod genomskih bikova, dok su nam kod progenih dobro poznata imena PRASER, NEWSTAR, CHUCK, MODEL-ET i RANGER. Jedini od bikova u ponudi negativan utjecaj na količinu proizvodnje mlijeka daje bik RANGER. Novi genomski bikovi u ponudi su: MISTER, MILLBAY, POWERSTAR, koji su odmah zauzeli mjesta u gornjem dijelu tablice, te PARTNER, PAINTER, MINGUS, FATE, MARAUDER, MAESTRO i BOULEVARD. Svi bikovi imaju pozitivan utjecaj na proizvodnju mlijeka, samo THRILLER i BOULEVARD nemaju ni pozitivan niti negativan utjecaj. Na ostala svojstva svi bikovi manje-više imaju pozitivne utjecaje, osim bika HEATWAVEA koji ima negativan utjecaj na dugovječnost, te bikove MARAUDERA i PUMPA koji imaju negativan utjecaj na noge. U obliku seksiranog sjemena dostupni su PRASER, THRILLER, MILLBAY, PARTNER, MARAUDER i MAESTRO.

U preporukama holstein bikova za umjetno osjemenjivanje treba spomenuti i crvene holstein bikove koji se nalaze u našim distributivnim centrima za umjetna osjemenjivanja u Hrvatskoj, a postaju sve traženiji: ANDY RED i SIR RED (CUO Varaždin), DINGER RED (Nova Genetik), BRESUN, SANI i SUNRED (CUG Osijek), SHERWOOD RED (Bosgen) te PAVEL RED (Reprovet).

Tablica 1. Njemački bikovi

HB	IME BIKA	OTAC / MAJČIN OTAC / MAJČIN DJED	RZG	Mkg	mm,%	bj,%	vime	noge	RZS	RZN	RZKd	centar
PROGENI BIKOVI												
1719	TOPSTONE *	TOPSHOT / RUBICON / AIKMAN	145	1521	0,03	0,04	98	115	111	124	109	OS
1748	TOPMODEL *	TOPSHOT / SILVER / SUPERSIRE	140	312	0,68	0,34	108	102	110	116	111	OS
1816	GATES	GYWER / KERRIGAN / BALISTO	139	1374	0,12	0,09	105	102	98	109	100	VŽ
1817	BELAMI	BENZ / SUPERHERO / YODER	138	1121	0,18	0,12	100	112	107	124	107	VŽ
1625	EDLOCK	ECLAIR / ENFORCER / WINDBROOK	132	39	0,66	0,15	116	111	105	115	100	OS
1744	ROMAN	ROYCE / FINDER / SHOTGLASS	129	776	0,05	0,02	104	126	116	113	116	VŽ
1645	ROYCE	ROXY B / SUPERSHOT / SNOWFLAKE	126	478	0,16	-0,01	121	114	114	123	106	VŽ
1797	DUSTER	DURABLE / KERRIGAN / BALISTO	122	415	0,22	0,18	93	103	86	108	102	VŽ
1771	RACEWAY *	RACING / COMMANDER / FANATIC	119	102	0,36	-0,01	120	116	83	106	114	OS
1796	MISTER P	MISSION P / SILVER / BOOKEM	119	889	0,34	0,08	101	107	78	95	99	VŽ
1741	ROLLS	ROXY B / SUPERSHOT / SNOWFLAKE	118	843	-0,22	-0,05	124	98	106	119	108	VŽ
1264	MILORD	MISSOURI / HEADLINER / MAN-O-MAN	114	281	0,12	0,1	115	104	103	111	106	VŽ
GENOMSKI BIKOVI												
1819	BALZAC	BRANDUNG / DURABLE / BANDARES	149	1397	0,02	0,12	107	124	108	115	106	RE
1801	ROCKWELL	ROVER / COPYRIGHT / JETSET	148	1039	0,39	0,04	109	111	114	118	108	NG
1798	MIRCO *	MICK / RESERVE / SILVER	145	1019	0,10	0,11	114	106	117	119	111	VŽ
1818	CANITZ *	CANETTI / MR PUMA / MISSOURI	136	1230	0,04	-0,03	120	105	110	111	105	RE
1644	DANIEL	DATLINE / IMAX / SUPERSIRE	136	1241	0,02	0,01	103	112	124	111	108	VŽ
1812	SAVOY PP	SOLITAIR P / APOLL P /	131	624	0,08	0,03	121	109	118	119	104	RE
1555	HOTLIFE	HOTSPOT P / HOLOGRAM P / OLYMPIAN	120	407	0,11	0,11	111	91	95	106	97	NG

Legenda: RZG - skupni indeks, Mkg - UV za kg mlijeka, mm% - UV za sadržaj mliječne masti, bj% - UV za sadržaj bjelančevina, RZS - broj somatskih stanica, RZN - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca - direktan utjecaj), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (OS - CUG Osijek, VŽ - CUO Varaždin, NG - Nova Genetik, RE - Reprovet)

Napomena: *- bik dostupan u obliku seksiranog sjemena

Tablica 2. Danski bikovi

HB	IME BIKA	OTAC / MAJČIN OTAC / MAJČIN DJED	NTM	MLI,kg	mm,%	bj,%	vime	noge	ZDR	DUG	LTo	centar
PROGENI BIKOVI												
1627	VH SAADE *	VH STAN / VH ESSET / VH BLUME	24	89	124	117	111	106	105	106	108	LA
1807	VH CROWN *	CHARLEY / SILVER / BEACON	15	119	98	91	108	102	99	111	102	LA
1201	VH SPARKY *	VH SUAREZ / VH SALOMON / FUNKIS	10	91	111	114	106	100	97	109	102	LA
GENOMSKI BIKOVI												
1783	VH SIMS *	SALE P / VH RAGGAT / RENAULT	32	103	112	123	110	114	104	113	106	LA
1808	VH LAVAMAT *	VH LAPRICE / VH MARKOS P / VH SOLARIS	31	115	102	106	106	110	104	110	102	LA
1701	VH COMPLY *	VH CASSIDY / VH RIVER / BARBERO	29	111	108	112	95	84	107	115	100	LA
1776	VH SHEIP P *	SUPERFLY / ADAGIO P / LARCREST	27	106	112	116	115	108	103	115	100	LA
1573	VH NADER *	NORLAND / VH RAMIS / FAGENO	16	93	112	118	116	106	103	106	108	LA
1704	VH SEO PRC *	SOLITAR / FINDER / BALISTO	8	98	107	109	123	107	86	109	108	LA

Legenda: NTM - skupni indeks, MLIkg - indeks za kg mlijeka, mm% - UV za sadržaj mliječne masti, bj% - UV za sadržaj bjelančevina, ZDR - zdravlje vimena, DUG - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (LA - Lactis)

Napomena: *- bik dostupan u obliku konvencionalnoga i seksiranog sjemena

Tablica 3. Nizozemski bikovi

HB	IME BIKA	OTAC / MAJČIN OTAC / MAJČIN DJED	NVI	Mkg	mm,%	bj,%	vime	noge	ZDR	DUG	LTo	centar
PROGENI BIKOVI												
1242	CONCERT	CRESCENDO / G FORCE / GIBOR	147	790	-0,12	-0,1	101	97	102	396	101	NG
1575	BODYGUARD *	BOLT / STELLANDO / RAMOS	50	705	-0,14	-0,11	104	102	103	-176	96	NG
GENOMSKI BIKOVI												
1724	FLAGSTONE *	TOPSTONE / RELEVANT / REFLECTOR	277	1458	0,37	0,13	106	106	103	207	101	NG
1725	ENDLESS	JACUZZI / FINDER / COMMANDER	255	781	0,89	0,2	100	108	104	100	101	NG
1774	FAST LANE	REMINGTON / LUSTRUM / KERRIGAN	220	508	0,29	0,13	107	106	100	497	102	NG
1675	JAYVANO *	ESPERANTO / PENLEY / G FORCE	218	883	-0,12	0,14	103	102	105	403	103	NG
1775	SHAPE PP *	HOTSPOT P / FINDER / ATLANTIC	191	35	0,67	0,18	103	100	105	-40	104	NG

Legenda: NVI - skupni indeks, Mkg- UV za kg mlijeka, mm% - UV za sadržaj mliječne masti, bj% - UV za sadržaj bjelančevina, ZDR - zdravlje vimena, DUG - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (NG - Nova Genetik)

Napomena: *- bik dostupan u obliku seksiranog sjemena

Tablica 4. Američki i francuski bikovi

HB	IME BIKA	OTAC / MAJČIN OTAC / MAJČIN DJED	TPI	MLb	mm,%	bj,%	vime	noge	BSS	DUG	LTo	centar
PROGENI BIKOVI												
1369	PRASER *	PENMANSHIP / MVP / EPIC	2524	31	0,21	0,15	0,16	0,30	2,96	0,9	2	LA
1582	NEWSTAR	LOUXOR / CAPITAL GAIN / MOGUL	2371	794	-0,01	0,01	3,61	-0,28	2,72	-4	2	RE
1237	CHUCK	SUPERSHOT / RANSOM / ROBUST	2268	445	-0,03	0,04	1,7	0,06	2,95	2,6	2	NG
896	MODEL-ET	ROBUST / PLANET / SHOTTLE	2236	553	-0,1	0,01	-0,07	0,36	3,10	5,2	2	RE
1378	RANGER	LATROY / SHOTTLE / GOLDWYN	2136	-486	0,11	0,07	1,23	0,62	2,72	-1,1	2	NG
GENOMSKI BIKOVI												
1814	THRILLER *	EARLYIRD / ALTAZAZZLE / ACHIEVER	3219	874	0,36	0,13	0,92	0,22	2,87	0,9	2	OS
1847	MISTER	GAMEDAY / ALTA CABOT / TOPNOTCH	3129	1409	0,19	0,07	1,88	0,69	2,78	1,3	2	OS
1835	MILLBAY *	GAMEDAY / ALTA CABOT / TOPNOTCH	3128	1409	0,19	0,07	1,87	0,69	2,78	1,3	2	OS
1841	POWERSTAR	WHEELHOUSE / BIG AL / REASON	3108	1463	0,18	0,09	1,39	0,29	2,62	1,3	2	OS
1824	TRENDY	ROYALFLUSH / ALTAZAZZLE / POSITIVE	3009	1053	0,19	0,13	2,52	0,41	2,74	0,9	2	OS
1785	HEATWAVE	ZOOTY / BIG AL / REASON	3006	1032	0,28	0,11	2,08	0,23	2,66	-0,6	2	OS
1822	PARTNER *	MAHOMES / EINSTEIN / ACHIEVER	2979	1341	0,17	0,07	1,82	0,35	2,89	0,0	2	OS
1764	ROGERS	BATMAN / GUARANTEE / HOTSHOT	2952	1219	0,22	0,09	1,43	0,93	2,79	0,3	2	RE
1822	PAINTER *	TRIBUTE / FASTBALL / ACHIEVER	2945	1341	0,15	0,04	1,79	-0,1	2,7	3,2	2	OS
1663	MINGUS	PURSUIT / SUPERHERO / SILVER	2930	1030	0,19	0,09	0,81	1,33	2,89	0,2	2	OS
1828	FATE *	MAESTRO / TOPNOTCH / DUKE	2926	1393	0,05	0,06	2,04	1,09	2,74	1,5	2	OS
1718	MARAUDER *	BRAVE / PYRAMID / TOPNOTCH	2865	1566	0,01	0,07	2,02	-0,13	2,78	0,8	2	OS
1542	MAESTRO *	IMAX / DUKE / BOMBERO	2837	1292	0,09	0,06	1,8	1,12	2,79	1,2	2	OS
1763	PUMP	ARISTOCRAT / GATEDANCER / RUBICON	2813	1672	0,13	0,08	1,34	-0,7	2,89	-0,2	2	RE
1647	BOULEVARD	ROUTER / AFTERBURNER / JACKMAN	2711	609	0,1	0,09	1,32	1,63	2,63	1,2	2	OS
1530	NIKLY	HARMONY / PONDER / FRANZ	2556	1232	0,02	-0,02	1	0,64	2,70	2,0	2	RE

Legenda: TPI - skupni indeks, MLb - UV za lb mlijeka, mm% - UV za sadržaj mliječne masti, bj% - UV za sadržaj bjelančevina, BSS - broj somatskih stanica, DUG - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (OS - CUG Osijek, LA - Lactis, RE - Reprovet, NG - Nova Genetik)

Napomena: *- bik dostupan u obliku seksiranog sjemena

Za sve dodatne informacije o preporučenim bikovima uzgajivači se mogu javiti Odboru za uzgoj SUHUH-a (suhuhhrvatska@gmail.com), ili centru za umjetno osje-

menjivanje koji distribuira sjeme. Za izradu plana osjemenjivanja slobodno se možete javiti svom područnom uredu Centra za stočarstvo, ili na e-mail govedarstvo@hapih.hr.

Naši bikovi: Royman +3 i Hitbull +2 MW, Husim PP 32 tisuće i Winmeg 7 tisuća doza u Bavarskoj

● Za Odbor za uzgoj i preporuke bikova HUSim-a
 Damir Pejaković, dipl.ing.agr.
 damir.pejakovic@mps.hr

Biba (o. ROYMAN) 27 mj. 1.k. 24,0 kg - uzgajatelj Željko Sudinec, Brčevac - Vrbovec
 eko-gGZW 123 (2. od 49) dugovječnost 120 noge 108 vime 114

Po prvi puta u povijesti svjedočimo porastu indeksa progenih testova naših bikova u Bavarskoj!

ROYMAN ima za sada 52 kćeri u progenom testu u Bavarskoj, a **HITBULL** 67 kćeri i trend porasta indeksa mliječnosti za sada im je odličan... Eh, kada bi se tako nastavio i dalje!? **HITBULL** sada ima MW 114 +669 Mkg, meso solidnih FW 107 i odlične indekse eksterijera: okvir 101 - mišićavost 100 - noge 109 - vime 115 (41 kći). Kočnica za značajno povećanje ukupnog indeksa je plodnost kćeri, indeks od 90, koji još ima nisku pouzdanost od 78%, ali utjecaj majčina oca Herzschlaga tu je nezaobilazan pa ne treba očekivati značajna poboljšanja na svojstvima fitnesa.

ROYMAN je potpuno drugačiji bik, izrazito kasnozreli tip odličnog fitnesa (114). I njegov indeks mliječnosti značajno je poboljšao (MW +3 i +130 Mkg porast), što smo i pretpostavili, a vjerujemo da će i dalje rasti jer su njegovi indeksi perzistencije (107), a osobito indeks povećanja proizvodnje po laktacijama (119) genetski jako čvrsti. Naime, sva četiri vrhunska bika u njegovom pedigreu, koji zajedno imaju više od 115 tisuća kćeri u proizvodnji, imaju i visoke indekse pokazatelja kasnozrelosti (Royal 110, Manigo 110,

Waldbrand 107 i Ratgeber 107). **ROYMAN** sada ima gGZW 119 i eko-gGZW 120, po čemu spada u sami vrh R-linije čitave simentalke-fleckvieh pasmine. Ako se trend potvrde kasnozrelosti nastavi, moglo bi se iduće godine ponovo početi koristiti njegovo sjeme za povećanje udjela danas rijetke R-linije u populaciji.

ROYMAN već sada svojim odličnim ekološkim indeksom pokazuje da je vrlo prikladan za ekstenzivnije uvjete držanja sa nižom razinom proizvodnje i ulaganja i da će u tim uvjetima dati dugovječne krave s većom proizvodnjom u kasnijim laktacijama.

Prve oteljene kćeri i veliki broj genotipiziranoga ženskog podmlatka Hitbulla i Roymana u našem uzgoju podupiru vjeru da ćemo u slijedećim godinama imati veliki broj kvalitetnih krava u proizvodnji, ali i vrlo upotrebljivih plotkinja u uzgojnom smislu.

HUSIM PP i WINMEG naši su aktivni bikovi, čije se sjeme odlično prodaje u Bavarskoj pa će se o njima još dugo pričati i pisati..., a mi svi zajedno prionimo mukotrpnom poslu na uzgoju novih vrhunskih bikova i što više odličnih krava u stadima članova H.U.SIM.-a.

Krava Feriha - još jedno izvanredno grlo obitelji Domitran

Već tradicionalno objavljujemo tekstove vezano za krave koje svojom dugovječnošću i/ili proizvodnjom skreću pažnju na sebe. Stoga smo ovaj put odlučili predstaviti kravu koja svakako zaslužuje poseban osvrt

● **Josip Crnčić**, mag.ing.agr.
Centar za stočarstvo, HAPIH

Naime, riječ je o kravi ušne markice HR 7200322462 Feriha (GS Rumgo x Vanstein), uzgojenoj na obiteljskom gospodarstvu obitelji Domitran iz Martinšćine. Zanimljivo je da smo već pisali o jednoj izvanrednoj kravi s toga gospodarstva pa očito nije slučajno da ova obitelj postiže iznimne rezultate u proizvodnji mlijeka, uzgoju, ali i na županijskim i nacionalnim stočarskim izložbama.

Feriha je najstarija krava na gospodarstvu. Rođena je koncem 2013. godine, prvi put se telila početkom 2016., a do sada se otelila osam puta i još uvijek je u proizvodnji. Prema podacima HAPIH-a, u svojoj životnoj proizvodnji (u završenih sedam laktacija) dala je ukupno više od 76.000 kg mlijeka sa 3,74% m.m. i 3,56% bjelančevina, što ukupno iznosi više od 2850 kg masti te više od 2700 kg bjelančevina. Iako odlične proizvodnje, njezine osobine zdravlja i reprodukcije ostale su dobre, što možemo potvrditi činjenicom kako je prosječan servis period bio 117 dana, prosječno međutelidbeno razdoblje nešto dulje od 400 dana, a broj somatskih stanica nešto veći od 200.000.

Iako je navršila devet godina, Ferihu još uvijek krase dobra kondicija, dobro vime, solidne noge i laka pokretljivost

U svojih osam teljenja dala je devetero teladi (jer je jednom otelila muške blizance), a od toga četiri ženska teleta. Zbog neplaniranih izlučenja, ali i zbog toga što se telilo više muške teladi, trenutno se na gospodarstvu nalaze samo dvije kćeri i jedna unuka ove krave. To pokazuje koliko je teško umnožiti dobru genetiku neke vrhunske krave i dobiti njezinu liniju bez upotrebe seksiranog sjemena i metode embriotransfera.

Iako je navršila devet godina, Ferihu još uvijek krase dobra kondicija, dobro vime, solidne noge i laka pokretljivost, stoga se nadamo da će još dugo vjerno služiti vrijednoj obitelji Domitran.

Uspješna žena u uzgoju goveda

Emina Burek: Ljubav prema uzgoju goveda i proizvodnji mlijeka donosi uspjeh

● Pripremio **Željko Picig**, *bacc.ing.agr., Centar za stočarstvo, HAPIH*

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo Emine Burek iz Mostara, u općini Dubrava, u Zagrebačkoj županiji, primilo je brojne nagrade za svoj uzgojni rad i proizvodnju mlijeka. Eminin otac Josip legendarni je uzgajivač goveda koji je ljubav prema poljoprivredi prenio na kćer koja uspješno vodi gospodarstvo.

Emina Burek, diplomirana agronomkinja, kazala nam je da se mnogo toga promijenilo u mljekarstvu posljednjih 30-ak godina otkako se njezina obitelj počela baviti stočarstvom. Kaže da je situacija sve teža, o čemu svjedoči broj nestalih gospodarstava, ali unatoč tome odolijeva brojnim nedaćama, a obitelj Burek uspjela je i robotizirati farmu.

Simentalac - i mlijeko i meso

“Bavimo se proizvodnjom mlijeka, tovom junadi i proizvodnjom rasplodnih junica. Na našoj farmi uzgajamo simentalSKU pasminu goveda i od nje ne odustajemo, jer se pokazala najboljom i zbog mesa i zbog mlijeka. Osim mlijeka možemo postići i dobru cijenu za prodaju stoke. Obrađujemo oko 180 hektara zemlje i na njoj proizvodimo svu našu stočnu hranu, a smjesu kupujemo na tržištu. Zapošljavaмо desetak domaćih ljudi pa mogu reći da osim moje obitelji, još puno obitelji živi od ovih krava.

Na našoj farmi uzgajamo simentalSKU pasminu goveda i od nje ne odustajemo, jer se pokazala najboljom i zbog mesa i zbog mlijeka

Moј radni dan ili tjedan zatvoreni je krug koji nema ni početka ni kraja. Žive su životinje, stalno se nešto događa, i noću znaju biti teljenja. Prosječan radni dan kreće ujutro obilaskom stoke na farmi. Prije tri mjeseca uspostavili smo robotsku mužnju i to je dio posla koji je sada promijenjen. Prije smo imali radnice koje su dolazile na mužnju pa sam ih dočekivala i pratila njihov rad. Sada pratim brojke na računalu koje mi šalje robot, ali u cijelom tom postupku opet su potrebni ljudi i treba stalno raditi oko životinja. Tu su čišćenje i kontrole koje treba obaviti iako su uspostavljeni roboti.

“Sama osjemenjujem krave pa obavljам i taj dio posla. Stalno se događaju i neke migracije, od prodaje do selidbe stoke iz jednog objekta u drugi. Sve to treba odrediti i koordinirati”, kazala nam je Emina Burek i dodala kako uz veterinarske poslove ne stigne raditi i kućanske, koje odrađuju roditelji.

“Kad riješim poslove u staji čeka me jako puno administrativnog posla. Svakim danom sve ga je više i to vrijeme radije bih utrošila na rad sa životinjama, ali moram odraditi i taj posao s papirima. Na dulji odmor ne mogu otići, jedino ako odem na more na nekoliko dana, ali uvijek sa sobom nosim laptop i svu potrebnu opremu. Stalno sam u kontaktu s farmom”, kazala je i osvrnula se na rad robota.

“Svakako zamjenjuje velik dio radne snage, puno je precizniji i daje puno podataka. Proces prijelaza je vrlo stresan za krave i bilježimo pad proizvodnje, i to čak 30-40 posto. Na sve to svakako djeluju osim toga i visoke temperature, ali vjerujem kako će se dolaskom jeseni i proizvodnja vratiti na staro. Kroz sve ove godine na farmi je bilo nekoliko holstein krava, ali više eksperimentalno. Simentalac se pokazao kao vrlo otporna pasmina koja daje puno mlijeka i vrlo dobro meso. Otkupljivači stoke rado kupuju simentalca zbog teksture mesa, mramoriranosti, a i dobar je prirast. U ovom radu održava me ljubav prema tom poslu. Oduvijek smo imali stoku i oduvijek smo sestre i ja bile u kontaktu sa životinjama. Normalo je bilo da se radi na gospo-

Koristim bikove prema preporuci Udruge i “Uzgoja goveda” - pokazalo se da to ima efekta i vidi se na proizvodnji, izgledu stoke i po svim parametrima

darstvu, odlučila sam studirati agronomiju što je potvrdilo cilj i posao koji želim raditi. Nakon završetka studija bilo je prilika da останem raditi na fakultetu, ali me uvijek više privlačilo poduzetništvo i način da čovjek sam kreira svoju poslovnu politiku.

Investicije za cijelu obitelj

Kao obitelj preživjeli smo krizne trenutke i kao obitelj ponovno smo krenuli u veliku investiciju, u robote. Preživjeli smo i nisku cijena mlijeka, no sada je generalno loša situacija u proizvodnji mlijeka. Gledam susjede Slovence koji su uspjeli izgraditi farme koje nisu prevelike, ali su stabilne i to je dokaz da se može živjeti od poljoprivrede. Zadovoljna sam što postoji županijska simentalna udruga u Vrbovcu i što postoji središnji savez. Aktivni smo, dobivamo više informacija, povezani smo i onda je lakše kad čovjek nije sam. Savez još jača, ali vidi se da ima snagu i da mora postojati u sklopu svih institucija vezanih za poljoprivredu”, rekla nam je Emina osvrnuvši se i na mehanizaciju na farmi.

“Moramo pratiti i trendove vezane za mehanizaciju, opremili smo se u potpunosti za spremanje travne sjenaze, imamo sve linije za sjetvu kukuruza i trave, a od usluga koristimo siliranje kukuruzne silaže. Dakako, pratim i genetiku i taj mi je dio najdraži u ovom poslu. Koristim bikove prema preporuci Udruge i “Uzgoja goveda”. Pokazalo se da to ima efekta i vidi se na proizvodnji, izgledu stoke i po svim parametrima. Posebice je to vidljivo otkad radimo i genotipizaciju ženske teladi - svaka je generacija za nekoliko indeksa bolja. Određujem i sparivanje, jer svaki vrhunski bik ne odgovara na svaku kravu. Cilj je da prema parametrima koji opisuju kravu pronalazimo bika koji popravljaju svojstvo koje kod krave nije onakvo kakvo bismo željeli. To je put kako doći do vrhunskog teleta”, kazala nam je i poručila zašto se baviti ovim poslom:

“Svi koji se odluče baviti ovim poslom moraju imati ljubav prema tom poslu. To je jedan od početnih uvjeta da će uspjeti. Ni u jednom poslu nije jednostavno. Kao i u svakom poslu, ima dobrih i težih trenutaka, tako je i u poljoprivredi, mljekarstvu, ali ljubav prema poslu zasigurno donosi i uspjeh”, zaključila je Emina Burek.

Cilj je da prema parametrima koji opisuju kravu pronalazimo bika koji popravljaju svojstvo koje kod krave nije onakvo kakvo bismo željeli - to je put kako doći do vrhunskog teleta

Uspješna žena u uzgoju goveda

Lidija Pavić: Željno iščekujemo svaku novu mjeru koja će ići u korist stočarima

● Pripremio **Filip Jaman**, mag.ing.agr., SUHUUH

Bez dobro izbalansirane hranidbe i kvalitetnog smještaja nema niti visoke proizvodnje mlijeka, kaže Lidija Pavić

Razgovarali smo s Lidijom Pavić, potpredsjednicom Saveza udruga hrvatskih uzgajivača holstein goveda, predsjednicom Udruge uzgajivača holstein goveda Osječko-baranjske županije i uzgajateljicom vrhunskih holstein krava i proizvođačicom mlijeka, koja već dvadesetak godina uspješno vodi farmu sa 329 grla, od čega su 153 mliječne krave. Doznali smo kako razmišlja o poljoprivredi, uzgoju mliječnih krava i proizvodnji mlijeka, ali i što je hrvatskim poljoprivrednicima potrebno kako bi u prvom redu opstali, te postali uspješni i dugoročno održivi u svome poslu.

Početak bavljenja stočarstvom temeljio se na tovu junadi, a zbog dobre otkupne cijene mlijeka 2005. obitelj Pavić odlučila je kako je prelazak na farmu muznih krava pun pogodak. Isprva farma nije u potpunosti bila nastanjena holstein kravama već su podjednako bile zastupljene i holstein i simentalna pasmina goveda, a bilo je tristotinjak krava. Lidija nam je objasnila kako je mliječno govedarstvo prepuno uspona i padova - zbog loše otkupne cijene mlijeka 2012. broj su krava gotovo prepolovili.

Radni dan u proizvodnji mlijeka

Opisala nam je i jedan svoj radni dan koji započinje u šest sati ujutro pripremom za mužnju, a potom i mužnjom koja tra-

je okvirno do devet sati prije podne. Potom treba obići farmu, pregledati svaku staju, zaviriti u svaki boks s teladi i uvjeriti se kako je sve u najboljem mogućem redu. Nakon obavljanja poslova na farmi potrebno je obaviti i uredski dio - pomoću računala kontrolira čitavu proizvodnju, a e-mailom kontaktira otkupljivača i druge uzgajivače. Druga mužnja započinje pripremom koja kreće u 16 a završava oko 20 sati, zaključno sa završnim čišćenjem i dezinfekcijom opreme za mužnju.

Obilazak farme slijedi i nakon druge mužnje, a potom gospođa Lidija završava svoj radni dan oko 21 sat. Toliko poslova ne bi bilo moguće odraditi, kako je istaknula, da nije uključena cijela obitelj. Uz supruga Franju, pomaže i njihovo troje djece - Tanja, Tena i Ivan, koji su završili Fakultet agrobiotehničkih znanosti u Osijeku. Kći Matea, pak, udala se u obitelj čiji je posao također vezan za stočarstvo i poljoprivredu. S obzirom na brojnu obitelj, u dijelu dana između dviju mužnji obavljaju se kućanski poslovi, priprema se ručak i sve ostalo što je potrebno kako bi funkcionirao i privatan život.

Problemi u poljoprivredi

Kada smo gospođu Lidiju pitali za probleme u proizvodnji, istaknula je tri najveća - otkupnu cijenu mlijeka, raspodjelu poljoprivrednog zemljišta i goleme klimatske promjene.

Zdravo stado junica kao zalog buduće visoke proizvodnje mlijeka

Obrađuju oko 180 ha poljoprivrednog zemljišta, što je malo, smatra, s obzirom na broj grla na njihovoj farmi.

“Vezano uz klimatske promjene i izrazitu sušu koja je pogodila čitavu Slavoniju odrazivši se na prinose poljoprivrednih kultura na oranicama, drastično se odrazila i na proizvodnju mlijeka na mliječnim farmama gdje je proizvodnja smanjena i do 30%, a nas proizvođače nitko ne pita za taj sveprisutan problem. Zaista očekujemo da ćemo i mi proizvođači mlijeka doći na red za razgovor s ministrom vezano uz aktualna pitanja u sektoru. Svaku novu mjeru koju će ministar donijeti a ići će u korist stočarima mi ćemo pozdraviti”, kazala nam je gospođa Lidija.

Dugogodišnja suradnja sa strukom

Farma obitelji Pavić usko surađuje i sa stručnim institucijama - Hrvatskom agencijom za poljoprivredu i hranu i Upravom za stručnu podršku razvoju poljoprivrede Ministarstva poljoprivrede, a posebno je istaknula stručnjake Davora Pašalića i Zdenka Ivkića iz HAPIH-a, te savjetodavce Emiliju Cimerman, Branku Komesarović i Tomislava Koturića iz Ministarstva poljoprivrede.

Struka je 2019. godine proglasila njihovu farmu Mliječnom farmom godine, a i tada je u medijima često isticano kako je nagrada stigla u prave ruke, s obzirom na trud i rad vrijedne obitelji Pavić, ali i uspjehe u proizvodnji njihove mliječne farme. Istaknuti su kao izvrstan primjer da se mljekarstvom vrijedi i treba baviti, te da je uz uključenost cijele obitelji, podršku struke i partnerstvo s mljekarom moguće pobijediti teške situacije koje se javljaju u ovoj proizvodnji.

I tada su znali kako je stočarstvo i proizvodnja mlijeka posao za cijelu obitelj - Lidija Pavić s obitelji u svibnju 2010. godine

Visoki potencijal hrvatskog uzgoja holsteina

Na pitanje gdje smo danas u uzgoju holstein pasmine kada se usporedimo s najboljim svjetskim uzgojima, gospođa Lidija ponosno ističe: “Prema podacima Hrvatske poljoprivredne agencije za prošlu godinu, hrvatski uzgajivači holsteina nimalo ne zaostaju za najboljim europskim ali i svjetskim uzgojima. Izdvojila bih kako redovito provodimo genotipizaciju na našoj farmi u sklopu projekta koji provodi SUHUIH, a koji u ovom programskom razdoblju nama uzgajivačima sufinancira 90% cijene uzorka. Nama kao uzgajivačima takva je mjera važna jer već u najranijoj dobi teleta možemo otkriti njegov potencijal i uz pomoć rezultata genomskog vrednovanja obavljati selekciju našeg stada”.

Ljubav prema poslu

“Zaključno, za ovakvu proizvodnju vrijedi činjenica kako je to težak posao pun odricanja. To je posao s puno rizika i u koji mora biti uključena cijela obitelj. To je posao na kojega nažalost osim poljoprivrednika utječe još puno vanjskih čimbenika na koje poljoprivrednik ne može utjecati, ali kad bi se svi ti vanjski faktori ujedinili na korist stočara, onda bi sigurno sam bilo puno lakše nama koji smo sada u proizvodnji, ali i mladima koji razmišljaju da bi sutra ili preuzeli vlastito gospodarstvo, ili planiraju započeti ovakvu proizvodnju. Nadam se da će se situacija u tom smjeru i razvijati, te da će se sve više mladih odlučivati baviti stočarstvom i proizvodnjom mlijeka”.

Održan 1. Dubravski sajam u organizaciji ZG SIM-a, 16. lipnja 2024.

Uz Bambino kup održana i prodaja stoke

Važna obavijest svim uzgajivačima i osobama koje se bave prometom uzgojno valjanih grla!

● Josip Crnčić, mag.ing.agr., HAPIH, josip.crnccic@hapih.hr

Na temelju Uredbe EU 2016/1012 Europskog parlamenta donesen je Zakon o uzgoju domaćih životinja (NN 115/18) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2019. godine. Kako smo već objavljivali u nekoliko brojeva našeg časopisa, Središnji savez hrvatskih uzgajivača simentalškoga goveda (H.U.SIM.) i Saveza udruga hrvatskih uzgajivača holstein goveda (SUHUH) u posljednjih nekoliko godina izdaju rodovnike za matična grla simentalške i holstein pasmine goveda. Sukladno navedenom zakonu, odnosno uredbi, nekadašnji pojam rodovnik preimenovan je u zootehnički certifikat. Obrazac certifikata na razini je EU-a usklađen i sadržava točno propisane podatke. Budući da je prijašnja praksa pokazala da nažalost uzgajivači u većini slučajeva nisu poštivali zakon, nisu tražili rodovnike pri prometu svojim uzgojno valjanim grlima, upozoravamo ih da sukladno spomenutom Zakonu o uzgoju domaćih životinja, članku 21. stavak 2 obvezno traže zootehnički certifikat pri prometu uzgojno valjanim grlima namijenjenima uzgoju.

Kako bismo vam olakšali proces dobivanja zootehničkog certifikata te kako bismo izbjegnuli greške koje se povremeno u tom procesu događaju, ovom ćemo vam prilikom u kratkim crtama ponoviti proceduru izdavanja.

- **Prije prometovanja stokom namijenjenoj uzgoju** Zahtjev za izdavanje zootehničkog certifikata uzgajivač popunjava u najbližem uredu Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu.

- **Odgovornost za izdavanja zootehničkog certifikata ima uzgajivač koji prodaje grlo, a ne kupac, te on i plaća troškove njegova izdavanja!**
- **Troškovi izdavanja zootehničkog certifikata plaćaju se H.U.SIM.-u ili SUHUH-u ovisno je li riječ o o simentalskoj ili holstein pasmini goveda, jer oni izdaju certifikate. Za sve druge pasmine goveda koje nemaju registriran uzgajivački savez (smeđa, siva, autohtone pasmine...) uzgojnu dokumentaciju izdaje HAPIH!**
- **Uzgajivač će dobiti zootehnički certifikat na svoju kućnu adresu nakon plaćanja usluge izdavanja.**

Ovom prilikom želimo upozoriti uzgajivače - ako prilikom prometovanja uzgojno valjanim govedima koja su namijenjena uzgoju ne traže izdavanje rodovnika riskiraju prekršajnu prijavu i mogu biti kažnjeni novčanom kaznom koja za pravnu osobu iznosi od 10.000,00 do 50.000,00 kn, dok za odgovornu osobu u pravnoj osobi iznosi od 5000,00 do 10.000,00 kn. Uzgajivači koji krše Zakon o uzgoju domaćih životinja osim što riskiraju velike novčane kazne na taj način uskraćuju znatna financijska sredstva savezima koji svojim radom u velikoj mjeri pridonose uzgojnom razvoju. Zbog toga će uzgajivački savezi inzistirati na pojačanim inspekcijskim nadzorima provedbe Zakona o uzgoju domaćih životinja vezano za trgovanja domaćih životinja namijenjenih uzgoju.

Savez uzgajivača simentalskog
goveda Zagrebačke županije
i Grada Zagreba

www.simentalac.com

ZG SIM @zgsimentalac

Priznata PROIZVOĐAČKA ORGANIZACIJA
u sektoru govedarstva (korisnik Mjere 9 PRR)

Koncept uzgoja goveda koji živimo:
*proizvodimo i mlijeko i meso na istim OPG-ima
uzgajamo krave, junice, bikove i tovimo svoju junad*

VRHUNSKI HRVATSKI SIMENTALAC
*sastavni dio europske Fleckvieh populacije
najbolje pasmine dvojnih osobina na svijetu*

Organizirano prodajemo:

- Rasplodne junice i žensku telad
- Rasplodne bikove za UO i PP i mušku telad
- Utovljene bikove - mlada i zrela junetina
- Krave i junice za klanje

WAUS
Jurkas

WAMURES
Mužinić

MOZILLA
Horvatić

HEVIN BB
Burek

MASIV Pp
Sikora

WINGS
Horvatić

WOWERO
Panić

ured:

VRBOVEC, Križevačka 4, 01-2032-545

Darko Tarandek 099-755-7813

Nikola Kostih 098-377-527

simentalac@simentalac.com

HITBULL
Mužinić

ROYMAN
Šobak

SNOWMAN

GS SPUTNIK X WALTRA P'S

gGZW	149 ^{72%}	OZW	146 ^{79%}
MW	125 ^{82%}	FW	117 ^{70%}

- Fantastična mliječnost +1080 · A2A2
- Lagana teljenja · **FIT 136!!!! 70%**
- Zdravlje vimena

Jedan od najboljih simentalских bikova na svijetu!!!!

ZUCKERHUT

ZEIGER X VADUZ

gGZW	142 ^{78%}	OZW	138 ^{84%}
MW	123 ^{87%}	FW	125 ^{76%}

- Vrhunska mesnatost · **FIT 120 82%**
- Sastav mlijeka
- Zdravlje vimena

3. od 30 sinova bika Zeiger!!!!!!

ČISTOKRVNE STEONE JUNICE, PRVOTELKE, VRHUNSKOG GENETSKOG POTENCIJALA

Iz Nizozemske, Njemačke i Češke, Holstein, Simentalac, tovne pasmine

Uvozimo za Vas!!!

Pomoć pri odabiru,
Odabir od štale do štale,
Dovozimo direktno do vaše farme!!

Mob: +385 911531059 - dipl.ing.agr. Ivan Masnec
+385 993088004 - dr.sc. Ivanka Balić
e-mail: nova.gen131@gmail.com
www.novagenetik.hr
fb@novagenetik.hr

CENTAR ZA UMJETNO OSJEMENJIVANJE
GOVEDA d.o.o. VARAŽDIN

www.cuo.hr, www.cuovz.com

info@cuo.hr

42000 VARAŽDIN, Trg Ivana Perkovca 24, telefon, faks: 042/204 363

BIKOVI U VARAŽDINU

(PROIZVODNJA SJEMENA U VARAŽDINU)

HEILIGTUM

gGZW: 128

ELECTRIC

gGZW: 127

ERASER

gGZW: 123

HUSIM PP*

gGZW: 133

INDIANER3 P*S

gGZW: 124

SNICKERS Pp*

gGZW: 129

SEBI

gGZW: 121

WINMEG

gGZW: 137

SJEME DOSTUPNO U CUO VARAŽDIN

WIRBELWIND P*S ✓

INSTYLE PP* ✓

GS WUNDERINO ✓

HEISS ✓

MONOPOLY P*S ✓

SCHOEN ✓ *NOVO*

HOKUSPOKUS ✓

HOROTTO ✓

MIRACLE Pp* ✓

McGYVER ✓

HOTRAIN ✓

WAHRELIEBE ✓

MAXBESSER ✓

KAISER5 ✓

STRADIVARI ✓ *NOVO*

MERZ P*S ✓

SONIC1 ✓

EDELJOKER PP* ✓

